

OSNOVNE STUDIJE PRAVNOG FAKULTETA UCG POMORSKO PRAVO

TEMA:
**UGOVORI O ISKORIŠĆAVANJU BRODOVA
(UGOVOR PREVOZU ROBEM MOREM – I DIO)**

Prof. dr Vladimir Savković

UGOVORI O ISKORIŠĆAVANJU BRODOVA

- POJAM I LICA KOD UGOVORA -

- Def: Ugovori u vezi sa komercijalnom eksploatacijom brodova
- Odnose se na najpoznatije ugovore iz domena pomorskog prava (e.g. **ugovor o prevozu robe**, **ugovor o prevozu putnika i prtaljaga**), ali i na manje poznate ugovore (e.g. **ugovor o tegljenju**, **ugovor o vađenju potonulih stvari**, **ugovor o građevinskim radovima na moru**, **ugovor o ribolovu** i dr.)
- Predmet ugovora: **brod**; privredna djelatnost u vezi sa brodom (zakup, prevoz, tegljenje, vađenje potonulih stvari, odsukavanje broda, ribolov itd...)
- Osim lica koja su tipična za ovu vrstu ugovora: **brodar** i **naručilac usluga** (osim kod zakupa brodova), karakteristično je i pitanje odgovornosti brodara (za robu, za putnika, za brod koji koristi i dr).

UGOVORI O ISKORIŠĆAVANJU BRODOVA

- POJAM I LICA KOD UGOVORA -

• Lica kod ugovora o iskorišćavanju brodova:

1. **BRODAR** (najvažnije i uvijek prisutno lice): ZPUP (čl. 5.) - Fizičko ili pravno lice koje je kao držalac broda nosilac plovidbenog poduhvata (prevoza, tegljenja, ribolova...)

TRI ELEMENTA definicije broдача:

- a) fizičko ili pravno lice (privredno društvo)
 - b) držalac (detencija) broda (dakle, ne mora biti i vlasnik, odnosno nosilac prava raspolaganja brodom);
 - c) nosilac plovidbenog poduhvata, i to u svoje ime (bez obzira da li je za svoj ili tuđ račun).
- Različiti koncepti - ugovorni i stvarni brodar (Briselska konvencija, Roterdamska pravila – saugovarač naručioca; Hamburška pravila – ugovorni i stvarni brodar; ZPUP)
 - S obzirom na značaj broдача u ugovorima o iskorišćavanju (*i.e.* važnost preciziranja odgovornosti), **ukoliko nije izričito određen, brođarem se smatra vlasnik broda.**

UGOVORI O ISKORIŠĆAVANJU BRODOVA

- POJAM I LICA KOD UGOVORA -

- Ostala lica kod ugovora o iskorišćavanju brodova:
 1. **Naručilac usluga**: Saugovarač broдача (moguća je konfuzija sa krcateljim i primaocem robe)
 2. **Krcatelj**: Lice koje predaje robu broдарu (u ime i za račun broдача – kao zastupnik ili u svoje ime, kada dolazi do konfuzije)
 3. **Primalac**: Lice koje je prema ugovoru **i/ili teretnici ovlašćeno da prihvati robu u luci iskrcaja; (što ukoliko se sadržina teretnice i ugovora razlikuju u odnosu na primaoca?)**
 5. **Lučki slugač**: Lice koje obavlja fizički dio posla u vezi utovara i istovara robe, a u posebnom ugovornom je odnosu sa licem koje je odgovorno za pojedine faze u postupku izvršenja ugovora (broдар, naručilac, krcatelj). **Dakle, nema prava i obaveze iz ugovora o plovidbenom poslu!**

UGOVORI O ISKORIŠĆAVANJU BRODOVA

- POJAM I LICA KOD UGOVORA -

- Ostala lica kod ugovora o iskorišćavanju brodova:
- 5. **Pomorski agent**: zastupa ugovorne strane (brodara, naručioca) u raznim poslovima potrebnim za izvršenje ugovora ili u vezi sa njim. Podjela: lučki agent, agent tereta, agent posrednik (radni odnosi, zastupanje u upravnim i sudskim postupcima, pribavljanje dozvola i sl.) i agent osiguravača (istupa ispred osiguravajućeg društva kod zaključenja ugovora i procjene visine štete)
- 6. **Zapovjednik broda**:
 - **Zastupnička funkcija** (zakonski *ex lege* zastupnik brodara): 1. zaključivanje ugovora van sjedišta brodara osim brodarskog ugovora na vrijeme za cio brod (?) 2. pokretanje sudskih i upravnih postupaka pred stranim organima, kada to zahtijeva interes brodara.
 - **Upravna funkcija**: Ograničava slobodu kretanja posade i putnika u cilju bezbjednosti plovidbe, ima pravo da na brodu drži vatreno oružje, za razliku od ostatka posade, organizuje proces rada i života na brodu (e.g. ograničavanje obroka posadi i putnicima u slučaju nužde), prijavljuje krivično djelo i obezbjeđuje izručenje počinioca...

UGOVORI O ISKORIŠĆAVANJU BRODOVA - KLASIFIKACIJA -

- Ugovori o plovidbenom poslu i ugovori o zakupu broda
- Razlike:
 1. Pravna priroda – ugovori plovidbenom poslu su po (građansko)pravnoj prirodi ugovori o djelu, a ugovori o zakupu brodova ugovori o zakupu. **Zašto je važna ova razlika u praksi?**
 2. Prenos svojstva broдача – kod ugovora o plovidbenom poslu ne dolazi do **prenosa svojstva broдача**, kod ugovora o zakupu broda prelazi sa zakupodavca na zakupca.
- Ugovori o plovidbenom poslu uključuju izvršavanje najšireg kruga operacija na moru (prevoz roba, putnika, tegljenje, potiskivanje, ribolov, vađenje potonulih stvari, spašavanje broda i robe na moru, izvođenje građevinskih radova na moru – platforme, polaganje kablova)
- Specifičnosti pojedinih ugovora – načelno

UGOVORI O ISKORIŠĆAVANJU BRODOVA

- KLASIFIKACIJA -

• UGOVORI O ZAKUPU BRODOVA:

1. Pojam: Ugovor kojim se vlasnik broda (zakupodavac) obavezuje da ustupi brod na korišćenje (prenos državnine/detencije na brodu) zakupoprimcu radi obavljanja plovidbene djelatnosti
2. Pravna priroda (gradj.-pravni osnov, dvostrano obavezan, teretan, komutativan, formalan)
3. Forma ugovora o zakupu broda je strogo formalna.
4. Vrste: na određeno i neodređeno vrijeme; na jedno ili više putovanja; sa posadom ili bez posade...

UGOVOR O ZAKUPU BRODA

- PRAVA I OBAVEZE UGOVORNIH STRANA -

• Obaveze zakupodavca:

1. Predaja broda u stanju da se može iskoristiti prema uobičajenoj namjeni.
2. U načelu, bez posade. U suprotnom se, po svojoj pravnoj prirodi, približava ugovorima o plovibenom poslu, od kojih ga je tada posebno teško razlikovati.
3. Održavanje broda (u koje ne spadaju redovnog iskorišćavanja: e. g. porezi, kao i troškovi pogona broda: gorivo, hrana i drugi troškovi posade)
4. Odgovara i za naknadu štetu usljed očiglednih i skrivenih mana broda (uključujući i nemogućnost iskorišćavanja prema uobičajenoj namjeni)

UGOVOR O ZAKUPU BRODA - PRAVA I OBAVEZE UGOVORNIH STRANA -

• Obaveze zakupca:

1. Plaćanje zakupnine (osim za period u kojem je bio spriječen da koristi brod krivicom zakupodavca)
2. Održavanje broda: 1. troškovi pogona; 2. vanredni troškovi (e.g. troškovi popravke brode kad je štetu uzrokovala posada, osim u slučaju više sile)
3. Vraćanje broda zakupodavcu na vrijeme i u mjesto koji su ugovoreni, kao i u stanju u kojem ga je preuzeo (ne računajući amortizaciju)
4. Iskorišćavanje prema uobičajenoj namjeni

UGOVOR O PREVOZU STVARI (ROBE) MOREM

- POJAM I VRSTE -

- **Pojam ugovora:** Prevoz brodom na određenoj relaciji ili za određeno vrijeme (brodarski ugovor) ili prevoz određene robe (vozarski) ugovor uz odgovarajuću nadoknadu
 - **Pravna priroda:** građansko-pravna priroda – ugovor o djelu, dvostrano obavezan, komutativan, teretan, neformalan (osim u 2 slučaja).
 - Bitni elementi ugovora o prevozu robe morem variraju zavisno od vrste: brod, roba, radnja prevoza (prevozni put ili vrijeme trajanja prevoza), vozarina
 - Vrste ugovora prevozu robe morem, osnovna podjela:
 1. Brodarski ugovor
 2. Vozarski ugovori
- kriterijum razlikovanja su bitni elementi: brod ili roba koja je predmet prevoza

UGOVOR O PREVOZU STVARI (ROBE) MOREM

- POJAM I VRSTE -

- Vrste ugovora prevozu robe morem: 1. Brodarski ugovor

1.1. Brodarski ugovor na putovanje (bitni elementi: 1. brod, 2. prevozna relacija i vozarina; **Brodarski ugovor na više putovanja – obavezna pisana forma**)

1.2. Brodarski ugovor na vrijeme (bitni elementi: 1. brod, 2. vremenski period i vozarina; **Brodarski ugovor na vrijeme za cio brod – obavezna pisana forma**)

Karakteristično za **brodarski ugovor na vrijeme** je **pravo naručioca da izdaje naknadne naloge** (u granicama ugovora i prema namjeni broda, što su faktička pitanja), koje brodar može odbiti iz dva razloga:

- a) Kada bi izvršavanjem istih izložio brod i posadu opasnosti (opet faktičko pitanje)
- b) Kada se insistira na putovanju koje bi očigledno iziskivalo značajno prekoračenje vremenskog perioda upotrebe broda, kao bitnog elementa ugovora.

UGOVOR O PREVOZU STVARI (ROBE) MOREM

- POJAM I VRSTE -

- 1.3. Podbrodarski ugovor - ugovor između naručioca plovidbenog poduhvata i trećeg lica, kojim se dozvoljava trećem licu da prevez stvari brodom koji je naručiocu brodar stavio na raspolaganje. Motivi: iskorišćavanje slobodnog prostora ili zarada („preprodaja“ po višoj cijeni)
- Da li postoji pravni odnos između 3. lica i brodara? – izuzetak od opšteg pravila: brodar odgovara licu i za dodatne obaveze nametnute podbrodarskim ugovorom, ako se ne odstupa od uobičajenih standarda poslovanja brodarskih kompanija.
- 2. Vozarski ugovor (ugovori o prevozu komadne robe): bitni elementi ugovora: 1. roba, 2. prevoznina
- Uglavnom je riječ o linijskom prevozu komadne robe, prema opštim uslovima poslovanja brodara. Dakle, po svojoj prirodi, **ugovor je adhezioni.**